

Asia: VN/32556/2024

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi jätelain ja ympäristönsuojelulain muuttamisesta

Lausunto

5 b § Jätteeksi luokittelun päätyminen

Kuntaliitto pitää asianmukaisena keskitetyn ns. EEJ-viranomaisen perustamista uuden Lupa- ja valvontaviraston yhteyteen, koska sivutuotteeksi ja jätteeksi luokittelun päättymistä koskevien ehtojen tarkasteluun tarvitaan lisää aiheeseen perehtynyttä asiantuntemusta. Luokittelupäätöksiä on lupaviranomaisissa tehty harvakseltaan, joten vankkaa asiantuntemusta aiheeseen ole kaikkialla ehtinyt kehittyä päätöksenteon kannalta riittävällä tavalla. Kuntaliitto ei kuitenkaan pidä välttämättömänä, että kaikissa tapauksissa EEJ-viranomaisen tulisi tehdä luokittelusta päätös, vaan tämän rinnalla EEJ-viranomaisen antama lausunto kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle voisi ohjata myös päättämisestä ympäristöluvan yhteydessä.

Esityksessä ei ole kuvattu ehdotetun menettelyn suhdetta ympäristölupamenettelyyn, vaikka kyseessä olevat jätteet ja tuotantoprosessit useimmiten liittyvät olennaisesti ympäristöluvan mukaiseen toimintaan. Kuntaliitto on esittäkin huolensa, että ehdotuksen yhtenä tavoitteena oleva menettelyn sujuvoittaminen ei kaikissa tapauksissa välttämättä toteudu. Uuden viranomaisen perustaminen ympäristölupamenettelyn keskelle voi mahdollisesti sekoittaa muuten toimivaa ympäristölupaprosessia. Esimerkiksi ympäristölupaprosessissa edellytetyt selvitykset vaihtelevat riippuen siitä, onko kyseessä jätteen käsittely tai tuotteen käyttö raaka-aineena. Aineen, esineen tai hyödynnetyn jätteen sivutuote- tai EEJ-status voi olla ympäristöluvanvaraisen laitoksen ja sen valvonnan kannalta olennainen tieto. Jos jäte muuttuu tuotteeksi varsin myöhäisessä vaiheessa lupaprosessia, on osa selvityksistä ja kuulemisista ollut mahdollisesti turhia tai virheellisiä. Luokittelulla ei ole ainoastaan merkitystä materiaalin jatkokäytön kannalta, vaan myös mm. varastointitavan, -ajan ja -määrien sekä toiminnan raportoinnin kannalta. On huomattava, että sellainen hyödyntämistoimenkin läpikäynyt jäte, joka ei täytä laatuvaatimuksia, on edelleen jätettä. Myös ympäristöluvanvaraisuus tai lupaviranomaisen toimivalta riippuu jätteen määrästä. Jos osa jätteestä muuttuu tuotteeksi, voi valtion lupaviranomainen joutua siirtämään lupahakemuksen kunnan lupaviranomaisen käsiteltäväksi. Ympäristöluvan muutokset ja jätteen muuttumisen tuotteeksi vaikutukset vakuuteen pitää aina joka tapauksessa käsitellä EEJ-päätöksestä erillisessä prosessissa. Tässä vain esimerkkejä menettelyjen lisääntymisestä ja monimutkaistumisesta.

Kuntaliitto esittää, että lainsäädännön uudistamisessa edettäisiin toisenlaisella mallilla, jossa yksi viranomainen tekee yhdestä jätetoiminnasta päätöksen kuultuaan ensin asiantuntijaviranomaista jätteeksi luokittelun päättymisestä ja sivutuotteesta.

137 § Muutoksenhaku

-

143 b § Tiedonsaantioikeus jätehuollon rekistereistä, tuottajarekisteristä, uusiomateriaalirekisteristä ja jätteiden ja sivuvirtojen tietoalustasta

Kuntaliitto pitää asianmukaisena pykälään tehtyjä lisäyksiä liittyen valvontaviranomaisten sekä kunnan jätehuoltoviranomaisen tiedonsaantioikeuteen uusiomateriaalirekisteristä. Kuntaliitto huomauttaa, että EEJ-määrittely voi koskea hyvin monenlaisia jätteitä, joista osalla on liitännäispintaa myös kunnalliseen jätehuoltoon ja sen järjestämiseen. Esi-merkkinä mainittakoon biojätteistä tehtävät lannoitevalmisteet sekä erilaiset muoviuusiomateriaalit.

147 a § Sivutuotteeksi luokittelua ja jätteeksi luokittelun päättymistä koskeva päätös

-

147 b § Hakemus sivutuotteeksi luokitteluksi tai jätteeksi luokittelun päättymiseksi

-

147 c § Päätösharkinta ja päätöksen sisältö

Pykälässä jää epäselväksi, voidaanko EEJ-päätöksen yhteydessä antaa nykyiseen tapaan määräyksiä. Pykälään olisi myös hyvä kirjata mistä asioista määräyksiä voisi antaa.

147 d § Tuotteen vaatimuksenmukaisuuden varmistaminen

Lakiehdotuksen 147 d §:ssä todetaan, että ”jos tuotetta ei ole saatettu markkinoille, varmistamisvelvollisuus on ensimmäisellä käyttäjällä”. Saman pykälän perusteluissa todetaan kuitenkin, että ”jos tuotetta ei ole saatettu markkinoille, vaatimustenmukaisuuden varmistaminen koskee sen valmistajaa”. Kuntaliiton näkemyksen mukaan sanamuodot ovat ristiriitaisia ja asiaa tulee selventää jatkossa. Epäselväksi jää, onko käyttäjä ja valmistaja aina samoja.

147 e § Päätöksen muuttaminen

-

147 f § Päätöksen peruuttaminen

-

147 g § Päätöksen suhde myöhempään sääntelyyn

-

147 h § Valitusoikeus sivutuotetta tai jätteeksi luokittelun päättymistä koskevassa asiassa

Kuntaliitto on huolissaan ympäristöasioiden valitusoikeuden rajaamisesta. Osa lupa- ja oikeusjärjestelmän hyväksyttävyyttä syntyy laajan valitusoikeuden kautta. Ihmisten elinympäristöön vaikuttavat asiat on tärkeää saada tarvittaessa tuomioistuimeen. Kuntien ympäristönsuojeluviranomaisilla säilyisi valitusoikeus muun muassa ympäristönsuojelulain 22 §:n mukaisesti yleisen edun tilanteissa. Samasta asiasta on säädetty laissa oikeudenkäynnistä hallintoasioissa.

Ehdotettu uusi menettely poikkeaisi merkittävästi ympäristönsuojelulain mukaisesta ympäristölupamenettelystä. Yleisön kuulemista ei järjestettäisi, vaan päätöksenteko olisi asiantuntijavetoista. Ehdotuksessa on Kuntaliiton mielestä osin virheellisesti yksinkertaistettu jätteen muuttumista tuotteeksi pelkässä viranomaismenettelyssä. Asia ei useinkaan ole täysin mustavalkoinen, vaan EEJ-prosessissa on paljon tulkinnanvaraisia harkintatilanteita, joiden arvioimiseen ja selvitysten saamiseen nykyinen laaja ympäristönsuojelulain mukainen vuorovaikutusprosessi ja valitusoikeus on toimiva prosessi.

147 i § Uusiomateriaalirekisteri

-

47 b § Sivutuotteeksi luokittelmista tai jätteen luokittelun päättymistä koskevan asian ratkaiseminen jätelain mukaisessa menettelyssä

-

Muuta huomioitavaa

Esityksessä jää epäselväksi sovelletaanko jo tehtyihin jätelain 5 b §:n mukaisiin päätöksiin uutta lainsäädäntöä (esim. 147 e ja 147 f §:ää) joiltakin osin. Esityksessä tulisi avata enemmän erityyppisiä valvontatilanteita. Uusi perustettava viranomainen luo aina uusia rajapintoja muiden viranomaisten ja valvojien välille. Näitä rajapintoja olisi hyvä esityksen perusteluissa avata.

Nurmikolu Marko
Suomen Kuntaliitto ry